

IU INDIVIDUAL UTOPIA NOW AND THEN

DISCONTINUITY OF GENERATION DIALOGUE OR WHAT DO WE HAVE IN COMMON?

UTOPIE INDIVIDUALE DIKUR DHE TANI

VAZHDIMESIA E SKIZMA E DIALOGUT MES GJENERATAVE APO C'I LIDH BREZAT ME NJERI TJETRIN

Prince Claus Fund for
Culture and Development

swiss cultural programme
in the western balkans

Privatisation

With the public
ground getting steadily whiter,
what public facilities (schools,
hospitals, etc.) are built in the
future? (1998)

Real Estate

How would it look
if you close this city entirely
down? And who is going to pay
for the public spaces? (1998)

INDIVIDUAL UTOPIAS NOW AND THEN - Dis/continuity of generation dialogue or what do we have in common?

The project is a long term research and production project with multidisciplinary and multimedia approaches, focused on artistic practices and different media phenomena (individual and collective) and their perception, valuation and their influence on the experiences of transition societies from perspectives of different generations.

The project is a partnership between three organizations, from Albania (T.I.C.A – Tirana Institute of Contemporary Art., Tirana), Bosnia and Herzegovina (SCCA/pro.ba, Sarajevo) and Serbia (kuda.org, Novi Sad). Socio-political images of those three countries are only the starting points for the project, which in a broad sense tries to encompass past, present and future situations in community, transitional transformations of individual and collective identities in general, critically observing the Balkan's position towards Europe and vice versa.

The project will primarily deal with the research of subjects such as shift of generations and conflicts between them. It will look for "missing links" in establishing more positive and more productive dialogue between generations. It will also analyse how those "links" are disappearing and reappearing on social and cultural scenes, through their historical relevance in the context of today's contemporary cultural, artistic and media productions. The notion of Utopia is affirmatively set against the general social distopia, whose examples will be looked for during the realisation of the project in the genesis of general social transition of all three countries involved in the project.

The results of the project activities will serve the production of different printed and video materials. The activities will be determined by different subjects within the framework of the project INDIVIDUAL UTOPIAS NOW AND THEN – Discontinuity of generation dialogue or what do we have in common?

Technically, the activities are divided in four groups:

- 1) Workshops
- 2) Comparative case studies
- 3) Documentary TV series
- 4) Web based documentation platform

This publication presents the first case study 1 of TICA *Cities Log* and the associated *Tirana Dialogues*.

The project "Individual Utopias Now and Then" is supported by Swiss Cultural Programme in the Western Balkans.

Projekti UTOPIA INDIVIDUALE NË KOHË - Mosvazhdueshmëria e dialogut mes gjeneratave apo çfare kemi të përbashkët?

Eshtë një projekt kërkimi dhe prodhimi afatgjat me qëllime multidisiplinare dhe multimediale, i fokusuar mbi praktikën artistike dhe fenomene të ndryshme të medias (individuale dhe kolektive) dhe perceptimit të tyre, vlerësimit dhe influencës së tyre mbi eksperiencën e shoqërive në tranzicion, nga perspektiva e gjeneratave të ndryshme.

Projekti është në partnership me tre organizata të tjera nga Shqipëria (T.I.C.A., Tirana), Bosnie Herzegovina (SCCA/pro.ba, Sarajevo) dhe Serbia (kuda.org, Novi Sad). Imazhet Socialo-Politike të këtyre tre shteteve janë vetëm pika e fillimit e projektit, i cili në vija të gjëra përqipet të përfshijë situatat e shkuara, të tashmë dhe të ardhme në komunitet, transformimet tranzitore të identiteteve individuale dhe kolektive në përgjithësi, duke vëzhguar në mënyrë kritike pozicionit e ballkanit në Europë dhe e kundërta.

Së pari, projekti do të merret me kërkime të temave të tilla si kalimi nga një gjeneratë në tjetrën si dhe konfliktet mes gjeneratave të ndryshme. Do të kërkojë për ato "pjesë të munguara" të cilat bëjnë të mundur dialogje më produktive dhe më positive ndërmjet gjeneratave. Gjithashtu do të analizojë se si këto "pjesë të munguara" po zhduken dhe po rishfaqen në skenën sociale dhe kulturore, nëpërmjet historisë tyre, nën formën e prodhimeve bashkohore kulturore, artistike dhe mediastike. Nocioni Utopi në mënyrë të vendosur qëndron kundër Distopisë- sociale të përgjithshme, shembulli i të cilës do të përdoret përgjatë projektit në krijimin e tranzicionit social të përgjithshëm e të tre shteteve pjesëmarrse në projekt.

Rezultatet e aktiviteteve të projektit do të shërbejnë për prodhimin e materialeve të ndryshme të printuara dhe video. Aktivitetet do të vendosen nga subjekte të ndryshme, Brenda kornizës së projektit: UTOPIA INDIVIDUALE NË KOHË – Mosvazhdueshmëria e Dialogut mes Gjeneratave apo Çfare Kemi të Përbashkët?

Teknikisht, aktivitetet janë ndarë në katër grupe:

- 1) Workshope
- 2) Raste studimore krahasuese
- 3) Seriale Dokumentarësh Televizivë
- 4) Platformë dokumentizimi bazuar në Web-e

Ky publikim paraqet rastin e parë studimor të TICA *Cities Log* dhe lidhjen *Dialogjet e Tiranës*.

Projekti "Utopitë Individuale në kohë është mbështetur nga Programi Kulturor Zviceran në Ballkanin Perëndimor.

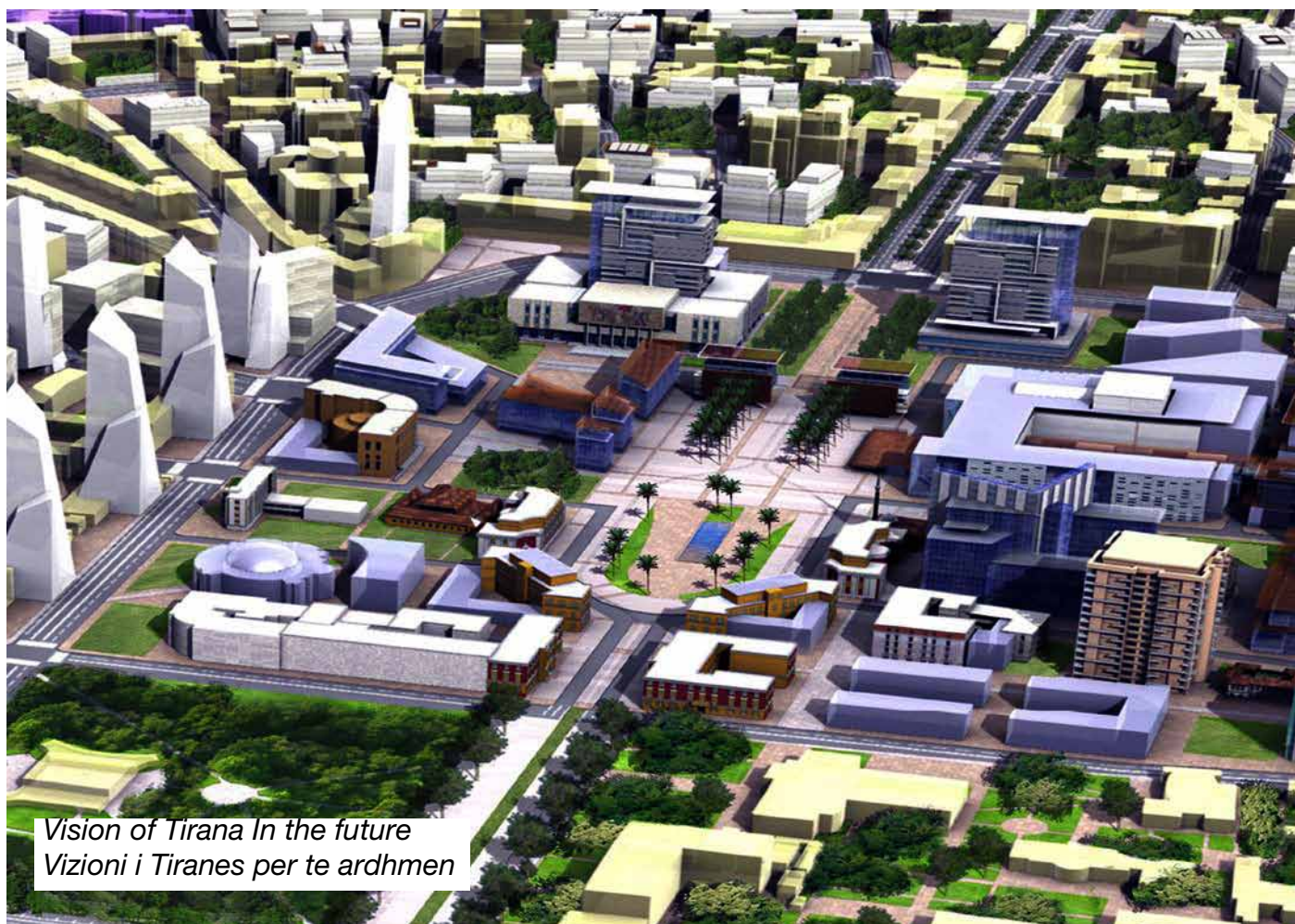

Index

<i>What is TICA - Cfare eshte TICA</i>	<i>7</i>
<i>Cities Log</i>	<i>8</i>
<i>Clientalism / Klientalizmi</i>	<i>12</i>
<i>Privatisation / Privatizimi</i>	<i>13</i>
<i>Real estate / Pasuria e patundshme</i>	<i>15</i>
<i>Legislation and Legalisation / Legjislatura dhe Legalizimi</i>	<i>18</i>
<i>Infrastructure / Infrastruktura</i>	<i>20</i>
<i>Building Identity / Identiteti i Ndërtimit</i>	<i>22</i>
<i>The Role of Architects / Roli i Arkitektëve</i>	<i>23</i>
<i>Struggle for Collective Space / Vështirësi për Hapsira të Përbashkëta</i>	<i>25</i>
<i>The City Municipality and the Istrian / Bashkia e Qytetit dhe Istrian-i</i>	<i>26</i>
<i>Tirana Dialogues</i>	<i>30</i>

*Tirana now
Tirana sot*

*Vision of Tirana In the future
Vizioni i Tiranës për të ardhmen*

What is TICA

TICA is the first centre for contemporary art in Tirana. It offers a much needed permanent platform for Albanian and international contemporary art in Albania. During the last years, the Albanian scene has thrived with various events of different size or quality. The Tirana Biennale has been Albania's most ambitious art event, however a biennale only takes place every second year and this leads to a serious discontinuity in the art scene that also suffers from a highly limited institutional respective private support. TICA has thus been an important complement to support a vital art scene on a more continuous basis through a diverse program supported by a light and flexible organizative structure that has allowed for exhibitions, film screenings and performance events as well as to create a forum for discussions and debates about art, politics and power.

Another important function of TICA is its international A.I.R. program. The residency program is important as the first structure to offer support and encouragement to promising local artists and for enabling cross-cultural exchange in the Balkan region and beyond, as a response to the lost communication that has led to a nationalistic misuse of culture. Other important functions of TICA are the supporting of artistic production, the establishment of an archive of contemporary art in Albania and a reference library on international contemporary art. A great awareness and a strong engagement in gender-related questions and concerns will also permeate not only the activity of TICA but also its organization as a whole. TICA will be an attempt to reintroduce culture as one of the most effective ways in pushing for critical thinking in relation to our contemporary condition and will bring together all the energies, knowledge and contacts of all its founding members, to create an independent platform for socio-politically engaged contemporary art.

Cfare eshte TICA

Tika është qendra e parë e artit kontemporan në Tiranë. Ajo ofron një platformë tepër të nevojshme e permanente për shqiptarët dhe artin ndërkombëtar kontemporan në Shqipëri. Gjatë viteve të fundit, skena Shqiptare ka patur evente të ndryshme të cilësive dhe madhësive të ndryshme. Eventi më ambicioz i Shqipërisë ka qënë Binalja e Tiranës. Megjithatë, një bienale zhvillohet cdo dy vite dhe kjo sjell një mosvazhdueshmëri serioze në skenën e artit, e cila vuan gjithashtu edhe nga një suport tepër i kufizuar privat i institucioneve përkatëse. Në këtë mënyrë, TICA ka qënë një element i rëndësishëm në mbështetjen e një skene arti vitale dhe më të vazhdueshme, nëpërmjet një program divers të mbështetur në një strukturë organizative të lehtë dhe fleksible që ka bërë të mundur, shfaqjet, filmat dhe performancat si dhe të krijoj një forum për diskutime dhe debate rreth artit, politikës dhe fuqisë. Një tjetër funksion i rëndësishëm i TICA –s, është programi i saj ndërkombëtar A.I.R. Rezidenca e programit është e rëndësishme, duke qënë struktura e parë që u ofron mbështetje dhe inkurajim artistëve lokal premtues në mundësinë e shkëmbimit kulturor në rajonin e ballkanit dhe më tej, si një përgjigje kundër komunikimit të humbur i cili ka cuar në një keqpërdorim nacionalistik të kulturës. Të tjera funksione të rëndësishme të TICA janë: mbështetja e prodhimit artistik, krijimi i një arkive të arteve kontemporane në Shqipëri dhe i një librerie referencash mbi artin kontemporan ndërkombëtar. Një sensibilizim i madh dhe një punë e fortë mbi çështjet që kanë të bëjnë më gjininë do të jetë jo vetëm boshti kryesor i aktivitetit të TICA por do të identifikojë vetë organizatën. TICA do të jetë një përpjekje për të risjellë kulturën si një nga mënyrat më efektive për të cuar drejt të menduarit në mënyrë kritike të kushteve tona kontemporane dhe do të sjellë së bashku të gjitha energjitë, dijen dhe kontaktet e gjithë antërëve të saj që e themeluan, për të krijuar një platformë të pavarur për artin kontemporan të ndërthurur me socio-politikën.

Cities Log

Along eight topics (clientalism, privatisation, real estate, legislation and legalisation, infrastructure, building identity, the role of architects, and the struggle for collective space) this Cities Log depicts a rough section through developments of cities in the Western Balkans during the last one-year (Summer 2008 – 2009). It displays spatially important events, decisions and discussions set in the context of fast capital investments, newly emerging power relations and the challenges brought forward by the transition into new engagements of citizen.

STEALTH.unlimited (Ana Džokić and Marc Neelen) through conversations with and contributions by professionals in the fields of architecture and urban issues, a/o:

Besnik Aliaj, Gjergj Bakallbashi, Branko Belačević, Jelena Stefanović, Dafne Berc, Teodor Celakoski, Sotir Dhamo, Ulrike Franzel, Valon Germizaj, Žakilina Gligorijević, Adelina Greca, Astrit Hajrullahu, Florina Jerliu, Aleksandra Kapetanović, Ivan Kucina, Marko Miletić, Ilir Murseli, Oliver Musovik, Divna Penčić, Dubravka Sekulić, Petrit Selimi, Pulska grupa, Aneta Spaseska, Borislav Vukićević, ...

Original design / Dizajni origijinal, nga: Ajdin Bašić.

Përkrah tetë temave (klientelizmi, privatizimi, prona e patundëshme, legjislacioni dhe legazlimi, infrastruktura, ndërtimi i identitetit, roli i arkitektëve, dhe beteja për hapësirën e përbashkët) Regjistri i Qyteteve përshkruan një ndarje të ashpër përmes zhvillimit të qyteteve në Ballkanin Perëndimor gjatë vitit të fundit (Verë 2008 – Verë 2009). Ai gjithashtu paraqet ngjarje të rëndësishme, vendime dhe biseda të marra përkundër investimeve të shpejta të kapitalit, marrëdhënieve të reja të pushtetit dhe sfidave të ngritura nga kalimi në një fazë të përfshirjes së qytetarëve.

Regjistri i Qyteteve është realizuar nga STEALTH.unlimited (Ana Džokić and Marc Neelen) përmes bashkëbisedimit dhe kontributit nga profesionistë të fushës së arkitekturës dhe çështjeve urbane, a/o:

Besnik Aliaj, Gjergj Bakallbashi, Branko Belačević, Jelena Stefanović, Dafne Berc, Teodor Celakoski, Sotir Dhamo, Ulrike Franzel, Valon Germizaj, Žakilina Gligorijević, Adelina Greca, Astrit Hajrullahu, Florina Jerliu, Aleksandra Kapetanović, Ivan Kucina, Marko Miletić, Ilir Murseli, Oliver Musovik, Divna Penčić, Dubravka Sekulić, Petrit Selimi, Pulska grupa, Aneta Spaseska, Borislav Vukićević, ...

Original design / Dizajni origijinal, nga: Ajdin Bašić.

Cientalism

The first skate park in Belgrade opens in New Belgrade. In the planning process the location changed twice. The initially chosen location in block 70a was disputed by the local community, and the alternative one in block 71 by the firm 'Family Sports' of tennis player Novak Djoković with the argument that the skate park is an "inappropriate" neighbour for the "elitist look and purpose" of the tennis centre it develops next door. **Belgrade** / September 2009

The redevelopment of the Port of Belgrade pressures planners to adjust the 2002 General Urban Plan and incorporate the conversion of large industrial areas into construction land. **Belgrade** / Spring 2009

Can we make a better city without everyone's involvement? Tirana

A dome is to be introduced on Macedonia's Parliament building, for the price of 17 million euro – an amount unimaginable considering the modest scale of the works to be done. **Skopje** / 2009

Television B92 airs the first of the seven part documentary 'Insider: Abuse of Office' on construction mafia and corruption. Highlight are the circumstances around shopping mall 'Ušće' in New Belgrade. The resulting public discussions on how the 5 ha of land was acquired by its developer – with no gain for city and state – provokes the president of Serbia to launch a probe into the matter.

Belgrade / 13 April, 2009

The city of Novi Sad has given 'Exit' 50 million dinars (EUR 556.000) for the music festival, plus 20 million (EUR 222.000) for the film festival, plus additional 30 million (EUR 333.000) for the construction of an 'Eco-park' (a 20.000 places campsite). Upon questioning why the festival got such financial support and why public companies provide the private company Exit their services free of charge, mayor Igor Pavlić replies: "Compared to other organizations, Exit is of exceptional significance for the city and therefore it is subsidized. It is worth-while".

Novi Sad / 23 June, 2009

Klientalizmi

Parku i parë për patina në Beograd hapet në Beogradin e Ri. Në procesin e planifikimit, vendndodhja e tij u ndryshua dy herë. Zgjedhja e parë, në bllokun 70a, u hodh poshtë nga komuniteti lokal dhe zgjedhja alternative, në bllokun 71, nga firma "Family Sports" e tenisit Novak Djoković, me argumentin se parku për patina është një komshi "i papërshtatshëm" për "imazhin dhe qëllimin elitik" të qendrës së tenisit. **Beograd** / Shtator 2009

Rizhvillimi i portit të Beogradit i detyroi planifikuesit të rregullonin planin e përgjithshëm urban të 2002 dhe të fusnin në zhvillim mjedise të mëdha industriale në tokat e ndërtimit. **Beograd** / Pranvere 2009

A mund të bëjmë një qytet më të mirë pa përfshirjen e të gjithëve? Tirana

Në ndërtesën e parlamentit maqedonas do të ndërtohet një kupole e cila kushton 17 milion euro - një shumë kjo e paimagjinueshme duke marrë parasysh shkallën e punës që kërkohet për këtë ndërtim **Shkup** / 2009

Televizioni B92 shfaq pjesën e parë nga shtatë të tilla të dokumentarit "I brendshëm: Abuzimi i postit të zyrës në mafian e ndërtimit dhe korrupsionit". Të rëndësishme janë rrethanat mbi qendrën tregtare 'Ušće' në Beogradin e Ri. Diskutimet publike që vijuan mbi se si 5 ha toke u përvetësua nga zhvilluesi i saj - pa fitim për qytetin apo shtetin - e bëri presidentin e Serbisë të lëshojë një investigim mbi çështjen. **Beograd** / 13 Prill, 2009

Qyteti i Novi Sadit i ka dhënë "Exit" 50 milion dinar (EUR 556.000) për festivalin e muzikës, plus 20 milion (EUR 222.000) për festivalin e filmit, plus 30 milion shtesë (EUR 333.000), për ndërtimin e një "Eco - Park" (me 20.000 vende për kamping). Mbi pyetjen se pse festivali merr kaq shume mbështetje financiare dhe pse kompanitë publike mbështesin kompaninë private Exit me shërbimet e tyre falas, kryebashkiaku Igor Pavlić përgjigjet: "Krahasuar me organizata të thera, Exit është i një rëndësie të vecantë për qytetin dhe prandaj subvencionohet. Ja vlen." **Novi Sad** / 23 Qeshor, 2009

The initial site of the Exit camp and 'Eco-park', in which already 30 million dinars have been invested, is flooded. Officials announce that in the future it will be maintained as a public beach without involvement of Exit. **Novi Sad / 5 July 2009**

The Mother Theresa Street has been paved in preparation for the independence. A company specialised in gravestones has won the 3 million EURO public tender. The pavement starts deteriorating after six weeks. The case now is brought to court to solve the improperly executed works. **Prishtina / 2009**

Privatisation

Starchitect Daniel Liebeskind prepares a master plan for the conversion of the Port of Belgrade. The port, twice privatised (1998 and 2005) under ambiguous conditions, becomes a part of a dispute in the local political scene between the city and the new owner. Stakes are high: if conversion takes place, the 220 hectares development will be the largest in Europe.

Belgrade / Autumn, 2008

BIP (Belgrade Beer Industry) is sold, despite that it should be restituted to pre WW2 owners.

Belgrade / 2009

Vendodhja e parë e kampit Exit dhe "Eco - Park", në të cilin u investuan tashmë 30 milion dinar, u përmblyt. Zyrtarët lajmeruan se në të ardhmen ky vend do të përdoret si një plazh publik pa përfshirjen e Exit. **Novi Sad / 5 Qershor, 2009**

Rruga Nënë Tereza u shtrua për përgatitjet për pavarësinë. Një kompani e specializuar në gure varri, fitoi një tender prej 3 milion EURO. Trotuari fillon të rregullohet mbas gjashtë javësh. Kjo çështje është cuar në gjykatë për të zgjidhur punën e ekzekutuar në mënyrë të pavënd. **Prishtina / 2009**

Privatizimi

Daniel Liebeskind përgatit një master plan për shëndrrimin e portit të Beogradit. Porti, i privatizuar dy herë (1998 dhe 2005) nën kushte të dyshimta, bëhet pjesë e një diskutimi në skenën politike lokale midis qytetit dhe pronarëve të rinj. Fitimet janë të larta. Nëse kjo gjë do të ndodhë, 220 hektarë tokë që do të punohet do të jetë me e madhja në Europë.

Beograd / Vjeshtë, 2008

BIP (Industria e Birrës Beograd) u shit, pavarësisht se ajo i duhej kthyer pronarëve të saj të mëparshëm WW2. **Beograd / 2009**

The building of the Ministry of Internal Affairs (bombed by NATO forces in 1999) is sold to Israeli investors. The Urban Planning Institute makes a study for a high-rise on the site ('Israeli Plaza').

Planners are hesitant towards yet another tower – the previous government contracted many sites for high-rises regardless regulations in the General Urban Plan.

Belgrade / 26 June, 2009

With the public ground getting scarce, where will public facilities (schools, hospitals,...) be built in the future? Tirana

IMF predicts a positive economic growth in 2009 of 3.5%, a downfall from the 6% expected. Privatisation of state companies gets on the way: the telecom company, the power plant (a World Bank supported project) and the airport. Prishtina Airport today has 30 flights a day – the fastest growing airport in the Balkans. **Prishtina / 2009**

The privatization of 6 Croatian shipyards starts. Only the 'Uljanik' shipyard from Pula is profitable. Workers of this shipyard fear for their jobs if the privatization will take place. **Pula / 11 July, 2009**

The main topic in the first official meeting of Croatian president Stjepan Mesia and the new Prime Minister Jadranka Kosor is the future of real estate still owned

Ndërtesa e Ministrisë së Punëve të Brendshme (e bombarduar nga forcat e Natos në 1999) ju shit investitorëve izraelianë. Instituti i Planifikimeve Urbane ben një studim mbi një rritje – të madhe në vend. ('Izraeli Plaza'). Planifikuesit hezitojnë mbi një kullë tjetër – qeveria e mëparshme ka kontraktuar shume vende për rritje të mëdha, pavarësisht rregullave në Planin Urban të Përgjithshëm. **Beograd / 26 Qershor, 2009**

Nëse skarcohen sheshet publike, ku do të ndërtohen në të ardhmen pronat publike (shkolla, spitale, ...)? Tirana

FMN parashikon një rritje ekonomike positive në 2009 me 3.5%, një zbritje nga 6% i pritur. Privatizimi i kompanive shtetërore pengon rrugën: kompania e telekomit, hidrocentrali (një projekt i mbështetur nga Banka Botërore) dhe aeroporti. Aeroporti i Prishtinës sot ka 30 fluturime në ditë – aeroporti me rritje më të shpejtë në Ballkan. **Prishtina / 2009**

Privatizimi i 6 porteve të ndërtimit të anijeve fillon. Vetëm "Uljanik" nga Pula është me përfitim. Punonjësit e saj janë në tension për vendin e tyre të punës, nëse ky privatizim ndodh. **Pula / 11 Korrik, 2009**

Tema kryesore në takimin e parë zyrtar të presidentit kroat Stjepan Mesia dhe kryeministrit të ri Jadranka Kosor, ishte mbi të ardhmen e pasurive të patun-

by the Ministry of Defence. Following the meeting, the Croatian press publishes sensational articles stating "hectares of attractive state owned land remaining empty". **Pula / 29 July, 2009**

Negotiations about the privatisation of the Belgrade Fair are cancelled. "The solution is in the State managing the Fair", says the director. Since 2002 in Serbia 424 out of 2504 privatisation contracts have been cancelled, mainly due to disrespect by new owners to obliged investment and disrespect to social programs, production and integrity of property. **Belgrade / 12 August, 2009**

Real estate

Cancellation of the public tender for former military land close to Podgorica's main square. The investors, a/o Hungarian Trigranit, withdraw due to high land prices. The location is meant for the EUR 250 million Millennium City Center with a multifunctional hall for congressional tourism and other events, a highclass hotel, shopping center, business spaces, 1.800 parking spaces and green areas.

Podgorica / 5 June, 2008

The Istrian County Magistrate agrees upon amendments by which the former military area Muzil is attuned with the 'Brijuni Riviera' development – which means that a 27-hole golf course can be developed on the former army base.

Pula / 8 July, 2008

The Serbian company Delta opens the first Delta City trade center in Podgorica, in which it has invested 60 million euro. The mall has a total floor area of 48,000 m², with a gross leasable area of 24,000 m². At the opening the prime ministers of Serbia, Montenegro and Republika Srpska, the mayors of Ljubljana and Skopje are present.

Podgorica / 1 October, 2008

Without adherence to an urban plan, an initiative is launched to build a high-rise of 50 floors. 'Iliria Business & Trade Center' will be made by an alliance of investors in which each would build 5 floors the one-after-the-other. In a city that has limited water supply and is struggling for electrical power the decision to give a licence to such an investment is highly questionable. **Prishtina / November, 2008**

dshme te cilat ishin ende pronë e ministrit të mbrojtjes. Në rrjedhim të takimit, shtypi kroat publikon artikuj të bujshëm të cilët theksonin se "hektare toke të privatizuar nga shteti mbesin bosh" **Pula / 29 korrik, 2009**

Negocimet mbi privatizimin e Panairit të Beogradit anulohen. "Zgjidhja ekziston në manaxhimin e Panairit nga shteti", thote drejtori. Që prej 2002 në Serbi, 424 nga 2504 kontrata privatizimi janë anuluar, kryesisht si shkak i mosrespektimit të investimeve të detyruara nga pronarëve të rinj dhe mosrespektimi i programeve sociale, prodhimit, dhe integritetit të pronës. **Belgrade / 12 Gusht, 2009**

Pasuria e patundshme

Anullimi i tenderit publik mbi ish-tokën militare afër sheshit kryesor të Podgoricës. Investitorët, a/o Trigranit hungarez, tërhiqet për shkak të cmimit të tokës. Vendi është taksur për Qendrën e Qytetit Millennium për EURO 250 milion me një shesh multifunksional për turizmin kongresial dhe evente të tjera, një hotel i klasit të lartë, qendër tregtare, hapësira për bizneset, 1800 hapësira për parkim dhe ambiente të gjelbërta.

Podgoricë / 5 Qershor, 2008

Magjistrata e Shtetit Istrian pranon bazuar në amandamentet që ish zona militare Muzil është e harmonizuar me zhvillimin e "Rivierës Brijuni" - që do të thotë se një fushë golfi me 27 gropa mund të zhvillohet në ish bazën militare. **Pula / 8 Korrik, 2008**

Kompania Serbe Delta hap qendrën e parë tregtare Delta City në Podgoricë, në të cilën ajo ka investuar 60 milion EURO. Qendra Tregtare ka një sipërfaqe prej 48.000 m² me një sipërfaqe për dhënie me qera prej 24.000 m². Gjatë hapjes janë prezent kryeministrat e Serbisq, Malit të Zi dhe Republikës Srpska, kryebashkiakët e Ljubjanës dhe Shkupit.

Podgorica / 1 Tetor, 2008

Pa praninë e një plani urban, ka nisur një iniciativë për të ndërtuar një ndërtesë të lartë 50 kate. Qendra tregtare dhe e biznesit "Iliria" do të bëhet nga një bashkëpunim investitorësh në të cilën secili do të ndërtojë 5 kate njëri pas tjetrit. Në një qytet që ka kufizime të ujit dhe po vuan për energji elektrike, vendimi për ti dhënë një licensë një investimi të tillë është shumë i dyshimtë. **Prishtinë / Nëntor, 2008**

Finishing of construction of Sport Hall Arena in Lanište, Zagreb. It is one of the large city projects on the model of private-public partnership and is constructed for the occasion of Croatia hosting the World Handball Tournament in 2009.

Zagreb / 15 December, 2008

After a period of high real estate prices, in expectancy of price declines and the arising crisis, the amount of transactions in real estate drop dramatically (according to some estimation even up to 90 per cent). The real estate market dries up and prices fall by 10-25%.

Belgrade / Autumn, 2008 - Spring, 2009

Five years ago there was only one café in Rexhep Luci Street, now there are 17. During last two years 550 espresso machines have been installed in the center of Prishtina – that means 20.000 kg of coffee a month. **Prishtina /** 2009

How much built space does this city actually need? And who is going to pay for the public spaces? Tirana

The 'Lesna' company from Slovenia builds Calabria, a new neighbourhood of 6000 m2 without schools or kindergarten. **Prishtina /** 2009

Developments at the old railway station (a hotel and mall) are on hold due to the economic crisis.

Skopje / 2009

After few years arresting the site across the National bank, Greek chain Vero constructs the currently largest mall in Skopje of 42 000 m2.

Skopje / 2009

'Walmartisation' took decades in the US, with malls gradually becoming local centers. In the next three years Prishtina will see 18 megastores. Gas stations become attractions – community centers of sorts with for instance swimming pools. Wu-Tang Clan gives a concert at a gas station on the road to Ferizaj (Uroševac). **Prishtina /** Summer, 2009

The 25th Universiade takes place in Belgrade. Apartments in the athletes village 'Belleville' – made for the market (price 1800 €/m2) are not yet sold.

Belgrade / 1 - 14 July, 2009

Përfundimi i ndërtimeve të Pallatit të Sportit në Lanište, Zagreb. Është një nga projektet e mëdha të qytetit nga modelet e partneritetit private - publike dhe po ndërtohet më rastin e Turit Botëror të Handbal në Kroaci në 2009. **Zagreb /** 15 Dhjetor, 2008

Mbas një periudhe të cmimeve të pasurive të patundshme, në pritje të rënies së cmimeve dhe rritjes së krizës, shumica e transaksioneve në pasuritë e patundshme ranë në mënyrë dramatike (bazuar nga disa vlerësime, ranë deri në 90%). Tregu i pasurive të patundshme po ulet dhe cmimet po bien në 10-25%.

Beograd / Vjeshtë, 2008 - Pranverë, 2009

Pesë vite më parë ekzistonte vetëm një kafe në rrugën Rexhep Luci. Tani ekzistojnë 17. Gjatë dy viteve të fundit, 550 makineri kafeje ekspresi janë instaluar në qendër të Prishtinës - kjo do të thotë 20.000 kg kafe në muaj. **Prishtinë /** 2009

Sa hapësirë për ndërtim ka nevojë veritet një qytet? Kush do të paguaj për hapësirat publike? Tiranë

Kompania "Lesna" nga Sllovenia ndërton Calabria, një lagje prej 6000 m2 pa shkollë apo kopshte. **Prishtinë /** 2009

Zhvillime në stacionin e vjetër hekurudhor (një hotel dhe një qendër tregtare) janë ndërprerë për shkak të krizës ekonomike. **Shkup /** 2009

Mbas disa vitesh që kishte pushtuar vendin përreth bankës kombëtare, zinxhiri i bizneseve grek Vero, ndërton qendrën tregtare më të madhe në Shkup, prej 42 000 m2. **Shkup /** 2009

"Walmartizimi"-t ju deshën dekada në USA, me qendra tregtare të cilat gradualisht u bene qendra lokale. Në tre vitet e ardhshme Prishtina do të ketë 18 megadyqane. Stacionet e karburantit janë bërë qendra argëtimi për komunitetin me për shembull, pishina. Ëu - Tang Clan jep një koncert në një stacion karburanti në rrugën për në Ferizaj (Uroševac). **Prishtinë /** Verë, 2009

Universiada e 25 ndodh në Beograd. Apartamentet në fshatrat e atletëve "Belleville" - të bëra për tregun (cmimi 1800 €/m2), nuk janë shitur ende. **Beograd /** 1 - 14 Korrik, 2009

The most prestigious state award is given to the entry 'Porto Montenegro' at the 2008 Architecture Biennale in Venice. The entry promotes a luxury marina and adjacent waterfront developments currently under construction at Tivat. Of the 118 years old Arsenal here all except for one of the buildings are demolished. **Bay of Kotor /** 13 July, 2009

Legislation and Legalisation

The Detailed Urban Plan for the city centre (revised and approved in a very short time) envisions a new church on the main city square and new buildings to be built on the river quay – public land and a potential flooding zone. **Skopje /** 2008

A Law on Golf Courses passes through an urgent procedure aiming at boosting the economy. It declares golf a service of special importance for Croatia and it becomes possible to expropriate up to 20% of the area needed for the future course. Also, 25% of a golf terrain can now be used as construction land. This Property on issues regulating expropriation.

Zagreb / 18 December, 2008

About 500 members of the 'Network for Restitution' – an association of citizens whose land was nationalised - protest in the city, requesting the restitution law to be approved before changes in the planning law are made. They seek protection from selling out properties owned before 1948.

Belgrade / 31 March, 2009

The Ministry for Capital Investments says that after the introduction of the 2003 Building and Planning Law, unsuccessful legislation brought 50.000 new illegal buildings in Belgrade. The presence of construction credits since that time has made illegal investments only more solid. **Belgrade /** April, 2009

Frenzy in land purchase along the future ring road of Belgrade is propelled by the expected change of land use - from agricultural land to technology parks (about 800 ha planned). The price of the land after the conversion of land use is expected to be 40 times higher than currently.

Belgrade / 18 June, 2009

How do [?] illegal buildings affect this

Cmimi më prestigjioz I shtetit i jepet "Porto Montenegro" në Biennalen Arkitekturore të 2008 në Venecia. Ky ndërtim promovon një marinë luksoze dhe zhvillim të pjesës së tokës buzë ujit e cila tashmë është duke u zhvilluar në Tivat. Nga Arsenali 118 vjecar, ketu të gjitha ndërtesat janë shenmbur, përveç njërës. Porti i

Kotorit / 13 Korrik, 2009

Legjislatura dhe Legalizimi

Plani Urban i detajuar për qendrën e qytetit (i përsëritur dhe aprovuar në një kohë shumë të shkurtër) thekson një kishë të re në pjesën e mbetur të sheshit të qytetit dhe ndërtesa të reja që do të ndërtohen përgjatë lumit - tokë publike dhe një zonë me potencial përmbytjeje.

Shkup / 2008

Një ligj mbi kurset e Golfit kalon nëpërmjet një procedure urgjente duke synuar të risë ekonominë. Ky ligj e deklaron golfin si një shërbim i një rëndësie të vecantë për Kroacinë dhe mund të jetë e mundur që të shpronësohet deri në 20% e sipërfaqes së nevojitur për kurset e ardhshme. Gjithashtu, 25% e hapësirës së golrit mund të përdoret tani si një tokë për ndërtim. Kjo pronë mbi shpronësimin rregullohet. **Zagreb /**

18 Dhjetor, 2008

Rreth 500 antarë të "Rrjetit për Kthim" - një shoqatë qytetare toka e të cilëve është kombëtarizuar - protestojnë në qytet, duke kërkuar që ligji i kthimit të aprovohet para se të bëhen ndryshime në lligjin e planit. Ata kërkojnë mbrojtje nga shitja e pronave të zotëruara para 1948. **Beograd /** 31 Mars, 2009

Ministria e Investimit të Kapitalit thotë se pas prezantimit të Ligjit mbi Planin dhe Ndërtimin në 2003, legjislacioni i pasukseshëm solli 50.000 ndërtesa të reja të paligjshme në Beograd. Prezenca e krediteve të ndërtimit që nga ajo kohe I ka bërë investimet ilegale më të forta. **Beograd /** Prill, 2009

Një mani e blerjes së tokës përgjatë unazës së re të Beogradit është rritur nga ndryshimi i prituri i përdorimit të tokës - nga agrikulturore në parqe teknologjike (rreth 800 ha të planifikuar). Cmimi i tokës pas ndryshimit të përdorimit të saj, pritet që të jetë 40 herë më i lartë së aktuali. **Beograd /** 18 Qeshor, 2009

Si [?] ndikojnë ndërtimet Ilegale mbi

city? Is legalization the ultimate form of urban planning - or the end of it? Tirana

Land management was a competence of UNMIK until 2008, now there is no law arranging for it.

Prishtina / 2009

Huge shifts of ownership start to unfold – between public entities, private entities, Kosovar citizen, Serbian citizen... Unclear ownership situations have to be tackled, ranging from the restitution process of nationalised land (1948) or even the earlier Balkan wars, claims of the Orthodox Church up to people who lost work and apartments during the Milosevic regime.

Prishtina / 2009

It is very difficult to obtain building permits – last year only about 60 permits have been granted. Municipal staff working on permits is both reluctant to give permissions and unmotivated. This condition boosts illegal construction. **Prishtina / 2009**

The Strategic Plan for Development of Prishtina 2040, in 2001 made by three German institutes, calls for clear zoning in three different areas - but none of these areas are today as they were supposed to be in the plan. As a result, only micro-urban-plans are being made, without adherence to the larger plan.

Prishtina / 2009

këtë qytet? A është legalizimi forma përfundimtare e planifikimit urban - apo fundi i tij? Tirana

Manaxhimi i tokës ishte një kompetencë e UNMIK-ut deri në 2008. Tani nuk ekziston një ligj rregullues për të. **Prishtinë / 2009**

Raste të mëdha pronësie fillojnë të shfaqen - midis entiteteve publike dhe atyre private, qytetarëve Kosovarë dhe atyre Serb... Situatë të paqarta pronësie duhet të qartësohen, duke u renditur që nga procesi i kthimit të tokës së shtetëzuar (1948) apo dhe para luftërave Ballkanike, kërkimeve të kishës Ortodokse, deri tek njerëzit të cilët humbën punën dhe apartamentet e tyre gjatë regjimit të Milosevic-it. **Prishtinë / 2009**

Është shumë e vështirë të marrësh leje ndërtimi - vitin e kaluar vetëm 60 të tilla u pranuan. Punonjësit e Bashkisë të cilët punojnë në zyrat e lejeve të ndërtimit, janë të pamotivuar për të dhënë leje. Kjo situatë favorizon ndërtimet ilegale. **Prishtinë / 2009**

Plani Strategjik për Zhvillim i Prishtinës 2040, në 2001 i realizuar nga tre insitucione gjermane, bën thirrje për tre zgjerime në tre drejtime të ndryshme - por asnjë nga këto drejtime nuk është sot ashtu sic presupozohej të ishin, sipas planit. si rrjedhojë, vetem mikro-plane-urbane janë bërë, pa prirje drejt planit të madh. **Prishtinë / 2009**

A temporary law on procedures and conditions of construction as an incentive of investment is put in action. It simplifies bureaucratic procedures for client and omits the necessity of a site permit. This law will be in place until the end of 2010.

Zagreb / 5 June, 2009

The Minister for protection of the environment and spatial planning encourages for all the illegally built buildings in Serbia to be finished before the new law on Planning and Building is passed by the Parliament. After that it will be much more difficult to legalize, but much faster to get building permits.

Belgrade / 27 August, 2009

Infrastructure

The new mayor Dragan Djilas states "If this administration lasts for four years, I see Belgrade with one bridge constructed, with resolved infrastructural problems, better traffic - as a light and clean city".

Belgrade / 19 August, 2008

A part of the ring road around Belgrade is opened, after 18 years of delay.

Belgrade / November, 2008

Start of construction of the bridge over Ada Ciganlija - the first bridge to be built in Belgrade in 38 years. It is financed with a credit from the European Bank for Reconstruction and Development.

Belgrade / 1 December, 2008

How to cross the road to Tirana's new 'City Park' shopping centre without having to go to Durres first? Can infrastructure become an opportunity for new public spaces? Tirana

Negotiations begin between the Serbian and Chinese governments on a new bridge over the Danube between Zemun - Borča. The Chinese government will finance it through a loan from their Export Bank. It imposes that Chinese companies have to be commissioned for construction, albeit Serbian companies have enough expertise. The bridge opens the potential of a new city district to be developed on current agricultural land. **Belgrade /** May, 2009

Një ligj i përkohshëm mbi procedurat dhe konditat e ndërtimit si një iniciativë e investimit ka filluar të marrë jetë. Ai thjeshtëzon procedurat burokratike për klientet dhe heq domosdoshmërinë e një lejeje. Ky ligj do të jetë i zbatueshëm deri në fund të 2010. **Zagreb /**

5 Qershor 2009

Ministri për Mbrojtjen e Mjedisit dhe planifikimit urban i jep kurajo të gjitha ndërtesave ilegale që po ndërtohen në Serbi, të përfundojnë ndërtimet para se ligji i ri mbi Planifikimin dhe Ndërtimin të aprovohet nga Parlamenti. Pas kësaj do të jetë shumë më e vështirë të legalizohen, por shumë më e thjeshtë për të marrë leje ndërtimi. **Beograd /** 27 Gusht, 2009

Infrastruktura

Kryebashkiaku i ri Dragan Djilas thotë "nëse ky administrim zgjat për katër vite, unë e shoh Beogradin më një urë të ndërtuar, me probleme të infrastrukturës të zgjidhura, trafik më i mirë - një qytet të pastër dhe jo të rënduar". **Beograd /** 19 Gusht, 2008

Një pjesë e unazës rreth Beogradit është hapur, pas 18 vitesh vonese. **Beograd /** Nëntor, 2008

Fillimi i ndërtimit të urës mbi Ada Ciganlija - ura e parë që ndërtohet në Beograd që prej 38 vitesh. Ajo është e financuar nga një kredi nga Banka Europiane për Rindërtim dhe Zhvillim.

Beograd / 1 Dhjetor, 2008

Si të kalosh rrugën për tek qendra tregtare e re "City Park" e Tiranës pa patur nevojën të shkosh në durrës në fillim? A mundet infrastruktura të kthehet në një oportunitet për sipërfaqet e reja publike? Tirana.

Kanë nisur negociimet midish qeverive Kineze dhe Serbe mbi urën e re mbi Danub, midis Zemun - Borča. Qeveria kineze do ta financojë projektin me një borxh nga banka e tyre Export. Kjo përfshin atë që kompanitë kineze duhet të komisionohen për ndërtim, duke qënë se kompanitë serbe nuk kanë ekspertizën e mjaftueshme. Ura hap mundësinë e zhvillimit të një lagjeje të re të qytetit mbi një tokë agrikulturore.

Beograd / Maj, 2009

The Municipality proposes a 450.000.000 euro light metro system, to be built as public-private partnership and using Canadian Technology. It is supposed to solve the traffic collapses of the city. (Meanwhile this idea is officially stopped in favour of an underground).

Belgrade / 30 June, 2009

The Kosovo government gains more budgetary autonomy and decides to invest in infrastructural works. By summer 2010 a four-lane road will be realised between Prishtina and Peja (Peć), after which the roads towards Tirana and Skopje follow.

Prishtina / 2009

Building Identity

Start of construction of the Museum of Victims of Communism. The only neoclassical proposal amongst the other contemporary ones has won the competition. Since the elections 'antique' history is to be the dominant part of Macedonian history.

Skopje / 2008

The French film 'Banlieue 13: Ultimatum', produced by Luc Besson is shot in New Belgrade's blocks. New Belgrade depicts a Paris' apocalyptic ghetto in 2013.

Belgrade / August, 2008

The Moscow Bridge opens on Liberation Day. This Russian baroque style pedestrian bridge is a 60% gift from Moscow and is for 40% paid by the city. The position of the bridge misses the flow of people. It links however the investor's ambition – a new association with Russia.

Podgorica / 19 December, 2008

The 'Mother Theresa' house opens in Skopje's pedestrian zone. The bizarrely eclectic building, placed in the midst of the modernist city centre provokes many reactions – from 'Barbie's house' to a well-deserved target for a bomb.

Skopje / 30 January, 2009

Can the identity of Tirana be formed by the way we are living the city today? Tirana

The Detailed Urban Plan envisions numerous sculptures in the city centre. Following the competition by the Ministry of Culture, the first out of 30 bronze sculptures are placed in the city. One of them, 'Šmizla', depicts a local girl in a mini skirt, talking on a mobile

Bashkia propozon një sistem metroje prej 450.000.000 euro, për tu ndërtuar si një partneritet privat-publik dhe duke përdorur teknologjinë kanadeze. Mendohet që të zgjidh kolapset e trafikut të qytetit. (Ndërkohë kjo ide zyrtarisht ka ndaluar, në favor të një ruge nëntokësore).

Beograd / 30 Qershor, 2009

Qeveria Kosovare fiton më shumë autonomi mbixhjetin dhe vendos të investoj në punë infrastrukturore. Deri në verën e 2010jës rrugë me katër kors do të ndërtohet midis Prishtinës dhe Pejës., mbas të cilës vazhdojnë rrugët drejt Tiranës dhe Shkupit.

Prishtinë / 2009

Identiteti i Ndërtimit

Fillimi i ndërtimeve i Muzeut të Viktimave të Komunitetit. Propozimi i vetëm neoklasik midis të tjerëve më bashkëkohor, fitoi konkursin, duke qënë se zgjedhjet e historisë "antike" janë pjesë dominante e historisë së Maqedonisë.

Shkup / 2008

Filmi francez "Banlieue 13: Ultimatum" m i prodhuar nga Luc Besson, është xhiruar në blloqet e Beogradit. Beogradi i Ri tregon një geto apokaliptike të Parisit në 2013.

Beograd / Gusht, 2009

Ura e Moskës hapet në ditën e Pavarësisë. Kjo urë këmbësorësh më një stil barok rus është një dhuratë 60% nga Moska dhe 40% është e paguar nga qyteti. Pozicioni i urës nuk e kap rrjedhën e njerëzve. Gjithësesi ajo tregon ambicien e investitorit - një lidhje e re me Rusinë.

Podgoricë / 19 Dhjetor, 2008

Shtëpia e "Nënë Terezës" hapet në zonën e këmbësorëve në Shkup. Ndërtesa e zgjedhur në mënyrë të cuditshme, e vendosur në mes të qendrës moderne të qytetit, provokon mjaft reagime - nga shtëpia e "Barbit" te një shenjës e mirë-merituar për një bombë.

Shkup / 30 Janar, 2009

A mundet identiteti i Tiranës të formohet nga mënyra e të jetuarit në qytet në ditët e sotme? Tirana

Plani Urban i Detajuar thekson skulpturat e shumta në qendrën e qytetit. Në vazhdim të konkursit nga Ministria e Kulturës, e para nga 30 skulpturat e bronzit u vendos në qytet. Një nga ato, 'Šmizla', tregon një vajzë lokale në një minifund, duke folur në celular e

phone while walking on the street. The public is amused and makes photos posing next to her.

Skopje / Spring, 2009

Novi Sad Municipal Parliament pronounces the commercial 'Exit open-air music festival' of exceptional significance for the city, and provides it with 70 million dinars (EUR 778.000) from public funds.

Novi Sad / 24 April, 2009

10 years after being bombed by NATO forces, the 'Avala TV tower' is re-built according to the design from 1960s. TV towers today belong to outdated technologies. **Belgrade /** 29 April, 2009

The focus of the debate on the future of Macedonia Square shifts from the planned Orthodox Church to the statue of Alexander the Great (22 m tall, cost 4,5 million euro). **Skopje /** 7 May, 2009

The Role of Architects

Competition awards are very high and keep architects busy. The magazine 'Kapital' reveals who profits. The oneday payment of a jury member equals a double monthly salary at the Faculty of Architecture.

Skopje / June, 2008

10 assistants of the Faculty of Architecture in Podgorica collectively resign due to disagreements with the dean. They are some of the best young architects and belong to the first generation of teachers at the Faculty, established in 2002.

Podgorica / 18 June, 2008

The new director of Belgrade's Urban Planning department has been appointed after 9 months of re-considering the national elections results and while the economic crisis starts. By the end of the year planners are standing still – "not producing locations" for new developments. **Belgrade /** October, 2008

In the defunct cinema 'Mosor', 'Platforma 9.81 - Institute for Research in Architecture' initiates a temporary social centre. The cinema is used for cultural and community events in this area of Zagreb.

Zagreb / 3 October, 2008

duke ecur në ruge. Publiku argëtohet dhe del në foto duke pozuar afër saj.

Shkup / 30 Janar, 2009

Parlamenti Bashkiak i Novi Sad-it e prononcon "festivalin muzikor komercial ne ambjente të hapura" si të një rëndësie të vecantë për qytetin dhe i jep atij një shumë prej 70 milion dinarësh (EUR 778.000) nga fondi publik. **Novi Sad /** 24 Prill, 2009

10 vite mbas bombardimit të forcave të NATO-s, "Kulla Avala TV" rindërtohet sipas dizenjimit të vitit 1960. Kullat e TV në ditët e sotme i përkasin teknologjive të prapambetura. **Beograd /** 29 Prill, 2009

Fokusi i debatit mbi të ardhmen e sheshit të Maqedonisë kalon nga Kisha Ortodokse e planifikuar te statuja e Aleksandrit të Madh (22 m e gjatë, kostoja 4/5 milion Euro). **Shkup /** 7 Maj, 2009

Roli i Arkitektëve

Cmimet kinkuruese janë shumë të larta dhe i mbajnë arkitektët të zënë. Revista "Kapital" na tregon se kush përfiton. Paga një ditore e një antari të jurisë është e barabartë me një rrogë dy mujorë në Fakultetin e Arkitekturës.

Shkup / Qershor, 2008

10 asistente te Fakultetit të Arkitekturës në Potgoricë japin dorëheqjen në mënyrë kolektive si pasojë e mosmarrëveshjeve me dekanin. Ata janë disa nga arkitektët e rinj më të mirë dhe i përkasin brezit të parë të mësuesve në Fakultet, i cili është hapur në 2002.

Podgoricë / 18 Qershor, 2008

Drejtori i ri i Departamentit të Planifikimit Urban është caktuar mbas 9 muajve te rikonsiderimit të rezultateve të zgjedhjeve zyrtare dhe ndërkoh që kriza ekonomike ka filluar. Deri ne fund të vitit planifikuesit do të rrinë në vend - "duke mos prodhuar asgje" për zhvillimet e reja. **Beograd /** Tetor, 2008

Në kinemanë "Mosor", "Platforma 9.81 - Instituti i Kërkimeve në Arkitekturë", ka nisur një qëndër sociale e përkohshme. Kinemaja përdoret për evente kulturore dhe ato të komunitetit ne zonën e Zagrebit.

Zagreb / 3 Tetor, 2008

The conference 'The Neoliberal Frontline: Urban Struggles in Post-Socialists Societies' questions spatial and social changes in the contemporary city.

Zagreb / 22 November – 7 December, 2008

How do architects envision the future of this city? Or will it be designed by the developers? Tirana

Architecture (as a profession) is not regulated by law. Since 1991/1992 no individual licensing for architects exists, but firms (a supermarket, ...) can licence as an architecture firm. Four different ministries have their own construction department.

Prishtina / 2009

The 'First Architectural Uprise'. A few hundred students of architecture and citizen unsatisfied with a orthodox church to be built on the main square – a location that "defies any logic of urban planning" - organise a gathering. Mobilised by a TV show, a mob of 'believers', in counter-protest against the "gay and atheists" students and citizen, attacks them.

Skopje / 28 March, 2009

International 'Forum Skopje' is organised on "The Aftershock of Postmodernism", with the aim to incite a revision and analysis of the recent urban plans and decisions in the landmark modernist city. None of the invited authorities show up.

Skopje / 8-14 June, 2009

Belgrade Architecture week discusses "What to do with New Belgrade". This continues an about 8 years long questioning on how to revitalise the large moder-

Konferenca "Vija e Frontit Neoliberale: Vështërsite Urbane në Shoqëritë Post-Socialiste", vë në pikpyetje ndryshimet shoqërore dhe ato të ndërtimit në qytetin bashkëkohor. **Zagreb /** 22 Nëntor – 7 Dhjetor, 2008

Si e parashikojnë arkitektët të ardhmen e këtij qyteti? Apo ai do të dizajnohet nga ndertuesit? Tirana

Arkitektura (si profesion), nuk rregullohet nga ligji. Që prej 1991/1992 nuk ekziston asnjë license individuale për arkitektët, por firmat (një supermarket) mund të licensohet si një firmë arkitekturore. Katër ministri të ndryshme kanë departamentin e tyre të ndërtimit.

Prishtinë / 2009

"Surpriza e parë arkitekturore". Disa qindra studentë të arkitekturës dhe qytetarë të pakënaqur me kishën Orthodoke që do ndërtohej në shehsin kryesor - një vend që "përcakton cdo logjikë të planifikimit urban" - organizuan një mbledhje. Të mobilizuar nga një Shoë - televiziv, një grup "besimtarësh", në një protestë kundër personave "homoseksual dhe ateistë" studentëve dhe qytetarëve, i sulmon ata. **Shkup /** 28 Mars, 2009

"Forumi Shkup" Nderkombëtar, organizohet në "Pas-shokun e Post-modernizmit", me qëllimit që të nisë një përsëritje dhe analizë të planeve të fundit urbane dhe vendimeve mbi vendet e qytetit modern. Asnjë nga autoritetet e futura nuk paraqitet. **Shkup /** 8-14 Qershor, 2009

Java e Arkitekturës në Beograd diskuton "Cfarë duhet bërë me Beogradin e Ri". Kjo vazhdon përr afro 8 vite

nist housing blocks in New Belgrade.

Belgrade / 4 July, 2009

The accreditation board for education rates the Faculty of Architecture only at a bachelor level - for the master level students will have to go abroad. Private schools get accredited as colleges, not at university standard. There is no PhD program in Kosovo.

Prishtina / 2009

One year after the city government is constituted and the mayor is elected, the position of the city architect and city manager are still not occupied..

Belgrade / August, 2009

The conference 'Post-capitalist city' takes place on former military area Muzil. **Pula /** 16 August, 2009

Struggle for Collective Space

A bottom-up improvement of city space starts appearing in lack of proper planning. People plant trees to prevent cars from parking at the pavement.

Prishtina / 2008

Clash of the inhabitants of Vozdovac with a Vero Supermarket under construction, overtaking their parking places. Citizens set construction equipment on fire. **Belgrade /** July, 2008

MANS (Network for Affirmation of NGO Sector) initiates an action against devastation of UNESCO protected area Lipci – where an undisclosed private investor without permission is mining the coastal area and disposing construction material into the sea. Inspectors, on visiting the mining site, are thrown into the sea. **Bay of Kotor /** August, 2008

After 3 years of struggle to prevent the conversion of a local park into a construction site, citizens around 'Peti park' (Fifth Part) succeed in holding back the developer. The news about the citizens' draws attention to irregularities considering construction in protected areas. A construction permit was issued for a hotel, but actually it is a home of the family of the most powerful Croatian businessman. A large group of activists demand access as guests to the hotel.

Zagreb / 27 February, 2009

diskutimesh se si te rivalizohen shtepite e blloqeve të medha dhe moderne në Beogradin e Ri. **Beograd /** 4 Korrik, 2009

Bordi i akreditimit për edukimin e klasifikon Fakultetin e Arkitekturës vetëm në nivelin Bachelor - studentët e masterit duhet të shkojnë jashtë shtetit. Shkollat private akreditohen si kolegje, jo në nivelin e universitetit. Nuk ka asnjë program PhD në Kosovë. **Prishtinë /** 2009

Një vit mbas formimit të qeverisë së qytetit dhe zgjedhjes së Kryebashkiakut, pozicioni i arkitektit të qytetit dhe manaxherit të qytetit ende nuk janë zënë. **Beograd /** Gusht, 2009

Konferenca "Qytetet Post- kapitaliste" do të mbahet në Ish zonën militare Muzil. **Pula /** 16 Gusht, 2009

Vështirësi për Hapsira të Përbashkëta

Një përmisim përsëmbropshti i hapësirës së qytetit ka filluar të shfaqet si mungesë e një planifikimi pët të qënë. Njerëzit mbjellin pemë për të ndaluar makinat që të parkojnë në trotuare. **Prishtinë /** 2008

Përplasja e banorëve të Vozdovac-it me një nga Supermarketet Vero që është duke u ndërtuar e duke u marrë vendet e parkimit banorëve. Qytetarët u vunë zjarrin paisjeve të ndërtimit. **Beograd /** Korrik, 2008

MANS (Rrjeti i Afirmimit të Sektorit të NGO) merr nisimën e një aksioni kundër shkatërrimit të zonës Lipici, i mbrojtur nga UNESCO - ku një investitor privat i pazbuluar po minon pa leje për të fituar materiale për ndërtim nga deti. Inspektorët, duke vizituar vendin e minuar, hidhen në det. **Bregu i Kotorit /** Gusht, 2008

Mbas tre vitesh vështirësish për të parandaluar shëndrrimin e një parku lokal në një vend për ndërtim, qytetarët rreth "Peti Park" (Pjesa e Pestë), ja dolën mbanë që të zmbrapsin ndërtuesin. Lajmi mbi qytetarët tërheq vëmendjen drejt parregullsive të ndërtimeve që konsiderohen në zona të mbrojtura. një leje ndërtimi ishte lëshuar për një hotel, por në të vertetë ajo ishte një shtëpi për familjen e biznesmenit me të fuqishëm Kroat. Një grup i madh aktivistësh kerkuan akses si klientë në hotel. **Zagreb /** 27 Shkurt, 2009

The City Municipality and the Istrian

County arrange a walk-through for Pula citizens on the former military area Muzil. 11 buses are arranged to drive the citizens inside Muzil. The Civil initiative for Muzil states: "The opening of Muzil has started and it cannot be stopped anymore". **Pula / 8 March, 2009**

Right to the City: start of action 'Mutna' (Muddy). Activists of Right to the City and Green Action promote a new brand of top quality of water from Zagreb – 'Mutna' by handing out the (mud filled) bottles to the people entering into the parliament. Its website gathers news related to corruption in the city of Zagreb.

Zagreb / 31 March, 2009

Right to the city group Belgrade makes the action 'I want - Right to the City' on the occasion of the opening of the shopping mall 'Ušće' – the currently largest shopping mall on the Balkans in New Belgrade.

Belgrade / 31 March, 2009

Three months before the opening of the Universiade, Belgrade's City Secretariat for Inspections decides to evict the Roma slum settlement right next to the athletes village 'Belleville' – a private residential area planned for future sale. On 2 April in the evening, inhabitants receive a 15-day vacancy notice. On 3 April, bulldozers demolish 40 houses. Public pressure stops the total erasure of the settlement. Serbia holds this year the Presidency of the Roma Decade, with housing as one of the priority issues.

Belgrade / April, 2009

On Facebook the name 'Bandum Kerić' appears: the merged alter-ego of the two most controversial top candidates for the mayor position in the two largest "victory" takes Peti park out of the public eye, while in the background court cases about its future are just starting. **Belgrade / October, 2008**

HOTO Group starts demolition of buildings on 'Cvijetni Trg' Square. Despite almost 4 years struggle of the civil community and public activities to show the corruption and irregularities, despite the petition signed by more than 50.000 citizens of Zagreb - the project got green light. The only positive outcome: urban issues now have become a public matter.

Zagreb / 11 October, 2008

Bashkia e Qytetit dhe Istrian-i

Qyteti bëri të mundur një kalim këmbësorësh për qytetarët e Pulës në zonën ish militare të Muzil. 11 autobusa janë në dispozicion për të lëvizur banorët brenda Muszil. Iniciativa qytetare për Muzil thotë: "Hapja e Muzil ka filluar dhe nuk mund të ndalet më".

Pula / 8 Mars, 2009

Drejt e në qytet: fillimi i aksionit "Mutna" (humori). Aktivistët e Drejt në Qytet dhe të Aksionit të Gjellbert promovuan ujë të ri të kualitetit të lartë nga Zagrebi - "Mutna" duke u shpërndarë shishe (të mbushura me humor) njërëzve që futen në parlament. Eëbsite i tij mbledh lajme rreth korrupsionit në qytetin e Zagrebit.

Zagreb / 31 Mars, 2009

Grupi Drejt në Qytet në Beograd realizon aksionin "Une dua - Drejt në Qytet" me rastin e hapjes së qendrës tregtare 'Ušće' - qendra tregtare më e madhe për momentin në Ballkan. **Beograd / 31 Mars, 2009**

Tre muaj pas hapjes së Universiade-s, Sekretariati për Inspektimet i qytetit të Beogradit vendos të dejojë romët nga kasollet e tyre të vendosura pikerisht anash vshatit të atletëve "Belleville" - një rezidencë private e parashikuar për shitje në të ardhmen. në 2 prill në darkë, banorët marrin një lajmërim me afat 15 ditë. Në 3 prill, buldozer shkatërojnë 40 shtëpi. Presioni publik ndalon shaktërrimin total të banesave. Serbia mban këtë vit Presidencën e Dekadës së Romëve, më cështjen e banesave si një nga prioritetet kryesore.

Beograd / Prill, 2009

Ne Facebook, nën emrin 'Bandum Kerić' shfaqet: alter-egoja e shkrirë e dy top - kandidatëve më kontroversal për pozicionin e kryebashkiakut në dy cmimet e "fitores" të parkut Peti, larg syrit të publikut, ndërkoh që në prapaskenë cështja e të ardhmes së tij sapo ka filluar. **Beograd / Tetor, 2008**

Grupi FOTO fillon shkatërrimin e ndërtesave në she-shin "Cvijetni Trg". Pavarësisht vështirësive të rreth katër viteve të të treguarit të korrupsionit nga komunitetit civil dhe aktivistët publikë, pavarësisht peticionit të firmosur nga më shumë se 50.000 banorë të Zagrebit - projekti mori dritën jeshile. Rezultati i vetëm pozitiv: cështjet urbane tashmë janë kthyer në probleme publike. **Zagreb / 11 Tetor, 2008**

A large campaign and petition by citizens and NGOs aims at rejecting a Location Study and Strategic Environmental Assessment for St Marco Island in the Bay of Kotor. Instead of a modest Club Méditerranée facility, the new plan projects large-scale tourist facilities and the enlargement of the islands by cementing 100.000 m2 of sea area.

Bay of Kotor / 20 January, 2009

The 'Civil initiative for Muzil' is formed (to oppose development of an exclusive 27-hole golf course) and a first public session is held. The newspaper 'Otvoreni Muzil' (Open Muzil) gets published. A demand for permanent public access to the former military area Muzil is made. **Pula /** 23 January, 2009

Is there a need for civil initiatives that secure our right to the city? Tirana

Plans to enlarge tourist capacities and to make a new road are presented for Kostanjica, in the Bay of Kotor. Landowners of these wine yards enter the process to turn their land into a profitable real estate location. As a result, the Bay of Kotor is at risk of being removed from UNESCO's list of world heritage.

Bay of Kotor / 6 February, 2009

Right to the City: Action 'Kulmerov dvori' Croatian cities (Zagreb and Split). Soon journalists and start using this alter-ego when referring to the problems of corruption and clientalism in the Croatian political context. **Zagreb /** April, 2009

In the society of individuals, can collective space still be a value? Tirana

Right to the City: action in Varšavska Street. Construction works for an entrance into the underground garage of the 'Floral Passage' project are simulated. The aim is to show not only the extent of noise and dust that will be created during construction but also to show the part of the pedestrian street that will be lost to traffic after completion.

Zagreb / 10 May, 2009

20 jumbo banners advertising 'Muddy Water' (Mutna) – a warning about muddy operations of the current city government and calling the citizens to come out and vote on local elections - are destroyed. The advertising agency commissioned to place posters on

Një fushatë e madhe dhe një peticion nga qytetarë dhe NGO, ka për qëllim të mohojë një vend - studim dhe një Iniciative Mjedisore Strategjike për Ishullin St Marco në ujrë e Kotorit. Në vend të një klubi modest Méditerranée, plani i ri projektonte facilitete të shkallës së lartë për turistët dhe zgjerimin e ishullit duke cimentuar një sipërfaqe prej 100.000 m2 të detit.

Bregu i Kotorit / 20 Janar, 2009

"Iniciativa Civile për Muzil" u formua (për të kundërshtuar zhvillimin e një fushe golfi me 27 gropa) dhe seksioni i saj i parë është zhvilluar. Gazeta 'Otvoreni Muzil' (Muzil i Hapur) u publikua. Një kërkesë për një akses publik të përhershëm në ish zonën militare të Muzil u bë. **Pula /** 23 Janar, 2009

A është e nevojshme një iniciativë civile që të sigurojë të drejtën tonë mbi qytetin? Tirana

Plane për të zmadhuar kapacitetet turistike dhe për të bërë një ruge të re, prezantohen në Kostanjica, në Kotor. Pronarët e tokave të këtyre vreshtave të verës i janë futur procesit të kthimit të tokave të tyre në pasuri të patundshme fitimprurëse. Si rezultat, bregu i Kotorit rrezikon të hiqet nga lista e mbrojtjes nga Unesco si pasuri e botës. **Bregu i Kotorit /** 6 Shkurt, 2009

Drejt në Qytet: Aksioni "Kulmerov Dvori" qytete Kroate (Zagreb dhe Split). Së shpejti gazetarët do fillojnë të përdorin këtë alter-ego kur do ti drejtohen problemeve të korrupsionit dhe klientelizmit në kontekstin politik kroat. **Zagreb /** Prill, 2009

Në shoqërinë e individëve, a mundet që hapësira kolektive të mbetet një vlerë? Tirana

Drejt në Qytet: aksion në rrugën Varšavska. Imitohet puna ndërtuese për një hyrje në garazhdin nëntokësor të projektit "Floral Passage". Qëllimi është që të tregojë jo vetëm sasinë e zhurmës dhe pluhurit që do të krijohet gjatë ndërtimit por edhe të tregohet se si pjesa e rrugës për këmbësorët do të humbi në trafik mbas mabrimit të ndërtimit. **Zagreb /** 10 Maj, 2009

20 postera të mëdha të cilat reklamojnë "Ujin me Humor" (Mutna) - një paralajmërim mbi operacionet që ndryshojnë të qeverisë aktuale të qytetit dhe një thirrje drejt qytetarëve që të votojnë në zgjedhjet lokale - u

the streets is afraid to replace the damaged banners.

Zagreb / 25 May, 2009

Remains of the Roma settlement next to the athletes' village get fenced and electricity is cut as a "security measure" for the Universiade. Volunteers get instructed to tell the settlement is a film set.

Belgrade / June, 2009

The City of Zagreb puts on public discussion the plan for a waste incinerator facility. The local community and nongovernmental organizations for ecology oppose the garbage-burner-facility and advocate the construction of a facility for biological and mechanical treatment of the waste.

Zagreb / 10 July, 2009

The 'Protect the Forest of Zvezdara' initiative gets organized to oppose the conversion of 2,45 ha of forest into construction land for the expansion of a hospital and the construction of a church.

Belgrade / August, 2009

The Roma settlement under the Gazela (highway) bridge gets relocated in only three days. After more than 20 years living under the Highway Bridge in the centre of the city 2000 inhabitants are distributed to containers in suburbs. Previous attempts of relocation were stopped because of threats and unsatisfaction of local inhabitants in the suburbs.

Belgrade / September, 2009

shkatërruan. Agjensia e reklamimit e cila vendosi posterat në rrugë është e friksuar të zevendësojë posterat e demtuar. **Zagreb /** 25 Maj, 2009

Prënojat e banesave të Romëve anash fshatit të atletëve, rrethohen me gardh dhe u ndërpritet elektriciteti si një "masë sigurie" për Universiade-n. Vullnetarë instruktohen që të thonë se banesat janë një set filmi.

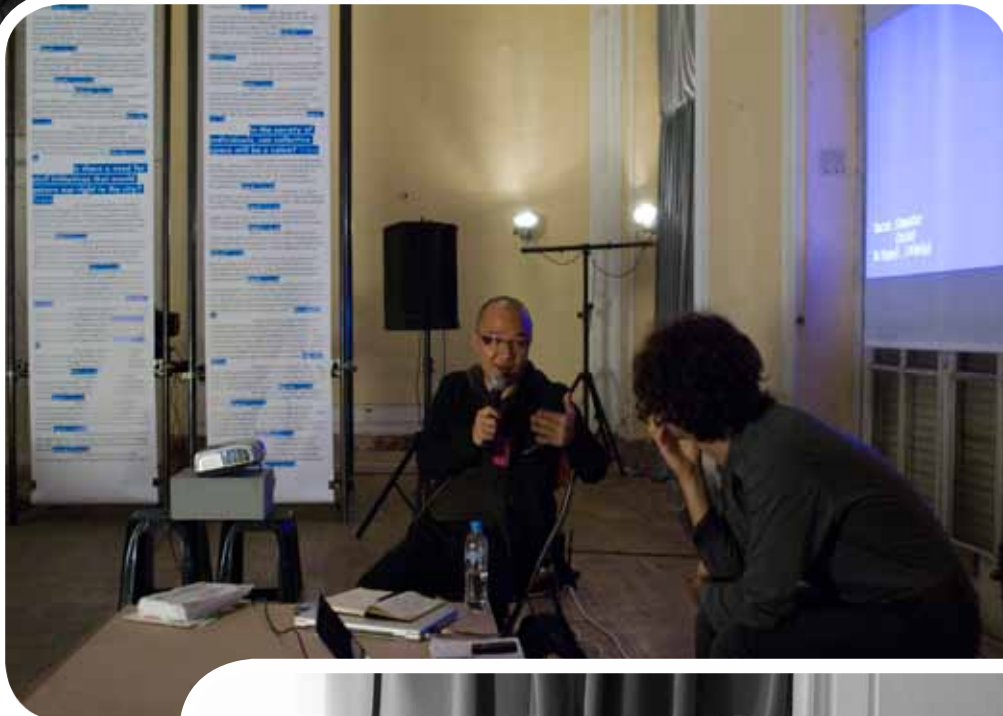
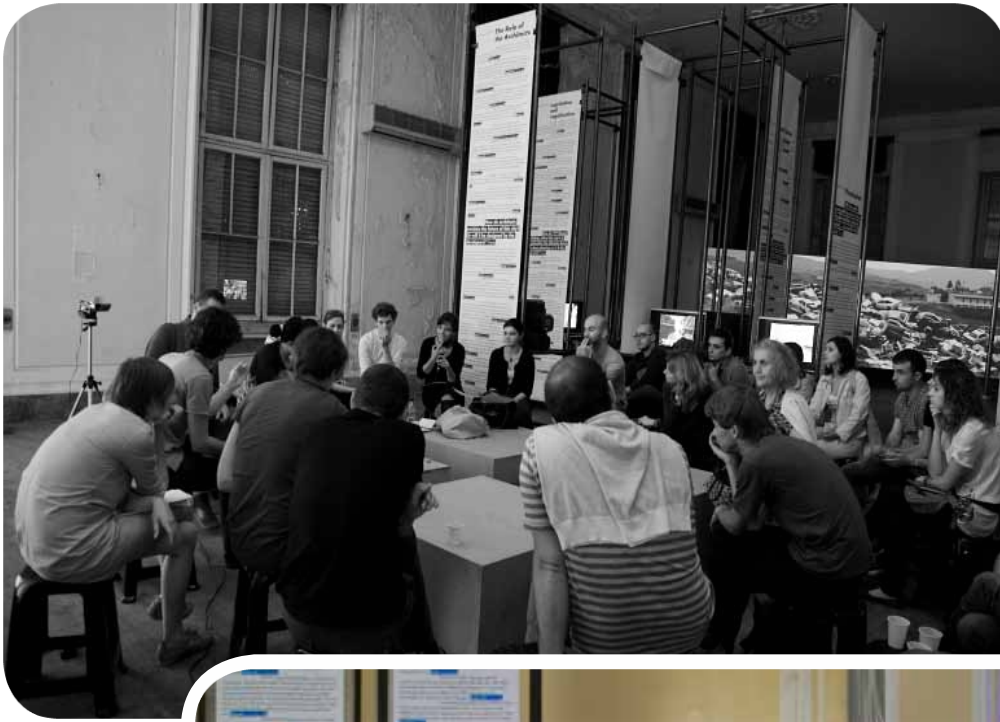
Beograd / Qershor, 2009

Qyteti i Zagrebit vendos në diskutim publik planin për një facilitet teknologjik mbi mbeturinat. Komuniteti lokal dhe NGO ekologjike kundërshtojnë këtë makinë që djeg mbeturinat dhe këshillojnë ndërtimin e një mekanizmi biologjik për trajtuar mbeturinat. **Zagreb /** 10 Korrik, 2009

Iniciativa "Mbroni Pyllin e Zvezdara" organizohet që të kundërshtojë shëndrrimin e 2.45 ha pyll në një tokë për ndërtim për zgjerimin e një spitali dhe ndërtimin e një kishe. **Beograd /** Gusht, 2009

Banesat e Romëve nën urën Gazela (autostradë), shpërngulet në vetëm tre ditë. Mbas më shumë se 20 vitesh jetesë nën urën e autostradës në qendër të qytetit, 2000 banorë shpërndahen në kasolle në periferi. Përpjekje të mëparshme për shpërnguljen janë ndaluar për shkak të kërcënimeve dhe pakënaqsive të banorëve lokal në periferi.

Beograd / Shtator, 2009

Tirana Dialogues

Emiliano Gandolfi and Ana Dzokic

As a borderline biennale, the Tirana Biannual has a fundamental intent – to bring critical understanding to the recent evolution of cities and to show new perspectives that promote a more integral and inclusive development of our urban environments. An ambition like this is particularly welcomed in a city as Tirana, that over the last decade has undergone a major urban expansion, and that is currently attempting to define a distinctive identity that can encompass communist reminiscences, and simultaneously can be autonomous from the prevailing neoliberal greed. Some of the most interesting voices in contemporary urban practices opened for five days the discussion on today's urban condition in Hotel Dajti's former ballroom, confronting their approaches and sharing insightful experiences.

Opening with *Hands Over the City* (alike Francesco Rosi's 1963 seminal movie on property speculation) this debate series started off underlining the coercive power on the contemporary city by some of the strongest players in the market. In these circumstances the struggle for urban justice starts from below. Miodrag Čvorović (producer of the "Insider" documentary series, RTV B92 Belgrade) presented an insightful investigation on 'construction mafia' in Serbia, while Teodor Celakoski (activist and coordinator of Right to the City, Zagreb) spoke about the (both sharp and performative) actions of this civil initiative in confronting unfavourable spatial developments. The comparison between these two cases presented a series of instruments to reach toward a generally disengaged and uninformed general public – as a first step in reclaiming the urban space.

The neighbourhood today turns out to be one of the most interesting sites of action. In *Activating the Local* - neighbourhood interventions for social engagement Nebojša Milikić (artist, cultural activist, Cultural Center Rex, Belgrade) introduced two of his projects that use collective infrastructures - tenants meetings and the problem of non-existing sewer - to start imagining the communality of the neighbourhood. Doina Petrescu (architect and initiator of Atelier d'Architecture Autogérée, Paris) spoke about ways to generate communal spaces through simple means and mobile

Dialogjet e Tiranës

Emiliano Gandolfi dhe Ana Dzokic

Si një bienale kufitare, Bienalja e Tiranës ka një qëllim thelbësor - të sjellë një kuptueshmëri kritike të zhvillimeve të fundit të qyteteve dhe të tregojë perspektiva të reja që promovojnë një zhvillim më integral dhe gjithëpërfshirës të mjediseve tona urbane. Një ambicje e tillë është e mirëpritur në mënyrë të vecantë në Tiranë, ku përgjatë dekadës së fundit ka patur një zgjerim të madh urban dhe ku për momentin po mundohet të përcaktohet një identitet dallues i cili mund të mbyllë reminishencat komuniste dhe paralelisht mund të jetë autonom nga grykësia sunduese neoliberale. Disa nga zerat më interesant të praktikave urbane kontemporane hapën për pesë ditë diskutimin mbi kushtet e sotme urbane në ambjentet e hotel Dajtit, duke përballur idetë e tyre dhe duke ndarë eksperiencat të rëndësishme.

Duke u hapur me *Duart Mbi Qytet* (si Francesco Rosi në filmin e vitit 1963 mbi spekulimet e pronës) kjo seri debatesh filloi duke i vënë theksin fuqisë shtrënguese mbi qytetin kontemporan nga disa nga lojtarët më të fuqishëm në treg. Në këto rrethana, lufta për drejtësi urbane fillon nga poshtë. Miodrag Čvorović (prodhuesi i serive të dokumentarëve "Insider", RTV B92 Beograd) prezantoi një investigim të thellë mbi "mafien e ndërtimit" në Serbi, ndërkohë që Teodor Celakoski (aktivist dhe coordinator i Drejt në Qytet, Zagreb) foli rreth aksioneve (performative dhe të drejtpërdrejtë) të kësaj iniciative civile për tu përballur me zhvillimet e pafavorshme. Krahasimi i këtyre dy çështjeve prezantoi një sërë instrumentesh për të arritur një publik të përgjithshëm, të papërfshirë dhe jo uniform – si një hap i parë drejt rimarrjes së hapësirës urbane.

Lagjet në ditët e sotme janë një nga vendet më interesante të aksioneve. Duke aktivizuar ndërhyrjet e lagjeve lokale për përfshirje sociale, Nebojša Milikić (artist, aktivist kulturore, Qendra Kulturore Rex, Beograd) prezantoi dy nga projektet e tij të cilat përdorin infrastruktura kolektive – takimet e qeramarrësve dhe problemin e mos ekzistencës së tubacioneve – për të filluar të imagjinojë komunitetin e lagjes. Doina Petrescu (arkitekte dhe iniciatore e Atelier d'Architecture Autogérée, Paris) na foli rreth mënyrave për të krijuar hasipra komunale nepërmjet mjeteve të thjeshta dhe krijimeve arkitekturore.

architectural interventions.

The context of the Biannual and the presence of a number of curators expanded the topic initially framed Exposing the City of Tomorrow - architecture biannual as a tool for change from the presentation of Ou Ning (artists and curator 2009 Shenzhen & Hong Kong Bi-City Biennale of Urbanism/Architecture) and Emiliano Gandolfi (curator at the 11th Architecture Biennale Venice and 3rd Architecture Biennale Rotterdam) to a discussion on the role of the Tirana Biannual by involving Edi Muka, Ana Dzokic and Marc Neelen (as curators of this year edition) and Fang-Wei Chang (director of the Taipei Biannual). This talk marked the contrast between political aspirations and real effectiveness, but also how art can introduce new topics to the local discussion.

The third day of dialogues started with the topic Urban Commons - policies and public involvement for the inclusive city. The Adriatic coast today is under enormous pressure of development. What are the means and ways to make these developments inclusive towards the citizens of these areas and not only to developers or tourists? Aleksandra Kapetanović (Ex-peditio, an NGO for sustainable urban development, Kotor, Montenegro) presented a number of the threats and actions in this direction. Inspired by a more visionary, yet grounded, approach, Emil Jurcan (Pulska

Konteksti I Bienales dhe prezenca e një numri të konsiderueshëm kuratorësh e zgjeruan temën e cila fillimisht ishte kornizuar si Ekspozimi I Qytetit të së Nesërme – bienale arkitekturore si një mjet në ndryshim nga prezantimi i Ou Ning (artist dhe kurator 2009 Shenzhen & Hong Kong Bi-City Biennale e Urbanizimit/Arkitekturës) dhe Emiliano Gandolfi (kurator në Bienalen e 11-të Arkitekturore Venecia dhe në Bienalen e 3-të Arkitekturore Roterdam) në një diskutim në rol të Bienales së Tiranës duke përfshirë Edi Mukën, Ana Dzokic dhe Marc Neelen (si kuratorë të këtij viti) dhe Fang-Wei Chang (drejtor i Bienales së Taipei-t). Ky bashkëbisedim shënoi kontrastin mes aspiratave politike dhe efektivitetit real, por gjithashtu edhe se si arti mund të prezantojë tema të reja në diskutimet lokale.

Dita e tretë e dialogjeve filloi me temën politikat e përbashkëta Urbane dhe përfshirja publike në qytetin e tërë. Bregdeti Adriatik në ditët e sotme është nën një trysni të madhe zhvillimi. Cilat janë mënyrat dhe rrugët për ti bërë këto zhvillime të tilla ku të përfshihen edhe qytetarët e këtyre zonave, dhe jo vetëm zhvilluesve dhe turistëve? Aleksandra Kapetanović (OJQ për zhvillimin e qëndrueshëm urban, Kotor, Mali i Zi) prezantoi disa nga reziqet dhe aksionet që duhen marrë në këtë drejtim. I frymëzuar nga një përpjekje më vizionare, Emil Jurcan (Pulska Grupa) prezantoi

Grupa) presented scenarios for self-management of Pula. After years of revealing the struggles over privatization of former military areas on the Croatian coast, Pulska Grupa currently focuses on bringing alternative models of development to the general attention – not in the last place by literally opening the gates of these former military zones to the public, so they become part of a collective ‘future finding’.

Architecture magazines are usually proliferators of seductive images of realised architectural forms. Printed Matters - architecture magazines: media strategies and societal ambitions brought together the editors of two magazines - Fabrizio Gallanti (Abitare, Milan) and Maroje Mrduljaš (Oris, Zagreb) – to speak about other possible roles of the media, triggering professional societal engagement. Their discussion, joined by Mia David (editor, Kvart magazine, Belgrade) and Borislav Vukićević (Vijesti daily, Podgorica), clearly highlighted the challenges of today's journalism to establish new ways of communicating design, presenting the process and the effects of buildings - instead of reporting simply on aesthetic qualities. Furthermore: in which way can design, through architecture and planning, address societal issues and eventually aspire to improve our daily life?

Cities under the rule of socialism were planned top-down by state-run planning institutes - and find themselves today in a situation much less clear. Planning institutes, if they function at all, often cater private developments and facilitate these investments within the urban plans. Shifting the Field of Action - a new role for architecture and planning institutes discussed the position of professional organisations that sprang out of the NGO scene in the Balkans region during the last 15 years. Organisations like Platforma 9.81 (a non-for profit Institute for Research in Architecture, Zagreb) represented by Marko Sančanin and Co-PLAN (Institute for Habitat Development, Tirana) represented by Dritan Shutina, are examples that push the professional boundary and engage in new modes of operation.

Two approaches under the umbrella of Building Participation - making places for local empowerment concluded this series of dialogues. Teddy Cruz (architect, Estudio Teddy Cruz, San Diego) spoke about a project he is since seven years running with a small immigrant community on the Californian border with Mexico. It reveals the possibility of a different approach to architecture, through empowering local inhabitants and by

ide të vetë-manaxhimit të Pula-s. Mbas shumë vitesh së treguari mundimet e privatizimit të ish-zonave militare në bregdetin Kroat, Pulska Grupa për momentin po fokusohet të sjellë në vëmendjen publike modele alternative të zhvillimit- duke hapur portat e këtyre ish zonave militare publikut të gjërë në mënyrë që ata të bëhen pjesë një kolektivi të “zgjidhjes të së ardhmes”.

Revistat e arkitekturës janë zakonisht ekzagjeruese në imazhet joshëse të formave të realizuara arkitekturore. Lëndë e printuar – revistat e arkitekturës: strategjitë e medias dhe ambicjet shoqërore sollën së bashku redaktorët e dy revistave - Fabrizio Gallanti (Abitare, Milan) dhe Maroje Mrduljaš (Oris, Zagreb)- pëër të folur rreth roleve të tjera të mundshme të medias, duke angazhuar profesionalizmin shoqëror. Diskutimi i tyre, në të cilin u bashkuan dhe Mia David (redaktore, revista Kvart, Beograd) e Borislav Vukićević (e përditshmja Vijesti, Podgoricë), theksoi në mënyrë të dukshme sfidën e gazetarisë së sotme për themelimin e mënyrave të reja të dizenjimit të komunikimit, duke prezantuar procesin dhe efektin e ndërtimit- në vend që të raportohet thjesht në cilësitë e estetikës. Për më tej: në çfarë mënyre mundet që dizenjimi – përmes arkitekturës dhe planifikimit- ti drejtohet çështjeve sociale dhe të aspirojë në përmisimin e jetës tonë të përditshme?

Qytetet nën qeverisjen socialiste kanë qënë të planifikuar nga institute të drejtuara nga shteti dhe sot gjenden në një situatë pak të qartë. Institutet planifikuese, nëse kanë funksionuar ndonjëherë, shpesh kujdesen për zhvillimet private dhe lehtësojnë këto investime brenda planit urban. Duke ndryshuar Fushën e Vepërimit – një rol i ri i institutiv planifikuese dhe arkitekturore diskutoi pozicionin e organizatave profesionale të cilat dolën nga skena e OJQ-ve në rajonin e Ballkanit përgjatë 15 viteve të fundit. Organizata si Platforma 9.81 (një institut jo-fitimprurës për kërkime në arkitekturë, Zagreb) e përfaqësuar nga Marko Sančanin dhe Co-PLAN (Instituti për Zhvillimin e Habitatit, Tiranë) i përfaqësuar nga Dritan Shutina, janë shëmbuj të cilët i shtyjnë kufinj të profesionalë dhe angazhojnë modele të reja operimi.

Dy qasjet nën cadrën e Pjesëmarrjes së Ndërtimit – të bëhet vend për fuqëzimin lokal bënë mbylljen e kësaj serie diskutimesh. Teddy Cruz (arkitekt, Estudio Teddy Cruz, San Diego) foli rreth një projekti që ai po e drejton që prej shtatë vitesh me një komunitet të vogël imigrantësh në kufirin Kaliforinan me Meksikën.

defining shared spaces – shifting the attention from the building as a commodity to an architecture that defines collective needs and facilitates different spatial and social organizations. Francisco Sanin (architect, Syracuse University, New York / Medellín, Colombia) presented the remarkable case of Medellín, a city that invested in public facilities - visually striking libraries, schools, parks and science and cultural centers - in some of its most impoverished neighborhoods. Each project was built in consultation with the local residents, and paired with sweeping social programs to rout the city's deeply entrenched social inequalities. It transformed one of the world's deadliest cities into a vibrant, urban hub.

With all these ideas, suggestions and challenges in mind, the last conversation focused on the specific case of Tirana itself. A roundtable with the title What We Want - an imaginative discussion on the near future of Tirana - prepared in collaboration with the Tirana based architects Gjergj Bakallbashi and Ulrike Franzel - addressed issues such as the advantages and disadvantages of international design competitions, the effectiveness of planning tools, the desire for a new public domain and the necessity of public involvement. Marko Sančani framed this discussion by making an appeal for an understanding of the limits of market driven development of cities. Instead, according to Sančani, through soft interventions and awareness campaigns, we should emphasize the values of social capital and the possibilities offered by public engagement and self-management.

Tirana, being an extremely vibrant city, full of ambitions and energies, has the opportunity to learn from the mistake that innumerable other cities have gone through already, such as enhancing a uniquely market driven development, or segregating entire sectors of the population. This challenge can be a great opportunity for a city that has still fundamental decisions in terms of urban planning and public involvement ahead. Differently from a regular art exhibition, a borderline biennale like this one takes the determination to raise tough questions and to encourage self-awareness about the risks and potentials to undertake – with the public dialogues as one of the crucial tools at hand.

Ky projekt zbulon mundësinë e një ruge të re drejt arkitekturës, duke fuqëzuar banorët lokalë dhe duke përcaktuar hapësirat e përbashkëta – duke kaluar vëmendjen nga ndërtimi si një komoditet në arkitekturën që përcakton nevojat kolektive dhe lehtëson organizata të ndryshme sociale. Francisco Sanin (arkitekt, Universiteti Syracuse, Neë York / Medellín, Colombia) prezantoi çështjen e shquar të Medellín, një qytet që investoi në facilitetet publike – librari, shkolla, parqe dhe qendra kulturore dhe shkencore - në disa nga lagjet më të varfra të tij. Cdo projekt u ndërtua në konsultim me banorët lokal, dhe i shoqëruar me programe sociale përkatëse për të zvogëluar pabarazinë e thellë të qytetit. Kjo bëri transformimin e një prej qyteteve më të humbur në botë në një qytet urban vibrant.

Me gjithë këto ide, sugjerime dhe sfida në mendje, biseda e fundit u fokusua mbi rastin konkret të vet Tiranës. Një debat mbi titullin Cfarë Duam Ne – një diskutim imagjinar mbi të ardhmen e afërt të Tiranës – i përgatitur në bashkëpunim me arkitektët e Tiranës Gjergj Bakallbashi dhe Ulrike Franzel – drejtoi çështje si avantazhet dhe disavantazhet e konkurimeve të dizenjimeve ndërkombëtare, efektivitetin e mjeteve planifikuese, dëshirën për një pronë të re publike dhe domosdoshmërinë e përfshirjes publike. Marko Sančani e përkufizoi këtë diskutim duke bërë një apel për kuptueshmërinë e limitit të tregut të zhvillimit të qyteteve. Në vend të kësaj, sipas Sančani, nëpërmjet ndërhyrjeve të lehta dhe fushatave sensibilizuese, ne duhet të theksojmë vlerat e kapitalit shoqëror dhe mundësitë e ofruara nga angazhimi publik dhe vetë-manaxhimi.

Tirana, duke qënë një qytet tepër vibrant, plot ambicje dhe energji, ka mundësinë të mësojë nga gabimet që tashmë kanë kaluar qytetet e tjera të panumërta, sic janë rritja e zhvillimit të një tregu unik apo ndarja e sektorëve të tërë të popullsisë. Kjo sfidë mund të jetë një mundësi e madhe për një qytet që ka ende vendime thelbësore për të marrë në lidhje me planifikimin urban dhe përfshirjen publike. Ndryshe nga një ekspozitë normale arti, një bienale kufitare si kjo merr vendosmërine për të ngritur pyetje të vështira dhe për të inkurajuar vetëdijen mbi rrezikun dhe potencialet e sipërmarrjes – nëpërmjet dialogut publik, si një nga mjetet më thelbësore që disponon.

*Design by Klajdi Shoshi
Editor, Tina Finnas*

The first case study 1 of TICA Cities Log and the associated Tirana Dialogues was made possible by the generous support from Swiss Cultural Programme in the Western Balkans, <http://www.scp-ba.net>, Polis University, International School of Architecture and Urban Development Policies, <http://www.universitetipolis.org/> and Prince Claus Fund for Culture and Development, <http://www.princeclausfund.org/en/index.html>

INDIVIDUAL UTOPIAS NOW AND THEN – Discontinuity of generation dialogue or what do we have in common?, is realised in cooperation with SCCA/pro.ba from Bosnia Herzegovina <http://www.pro.ba/>, T.I.C.A. from Albania www.tica.albania.org and New Media Center_kuda.org from Serbia www.kuda.org